

## ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [JULIANE KOKOTT]

## SECINĀJUMI,

sniegti 2008. gada 18. decembrī<sup>1</sup>

## I — Ievads

## II — Atbilstošās tiesību normas

1. Izskatāmā lieta attiecas uz 1968. gada 27. septembra Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komercietās (turpmāk tekstā — “Briseles konvencija”)<sup>2</sup> 27. panta 1. punkta interpretāciju. Pamata prāvas priekšmets ir Anglijas tiesas sprieduma atzišana, kas ir taisīts pēc tam, kad atbildētājam atteikšanās izpildīt tiesas rīkojumu dēļ tika liegts piedalīties tiesvedībā. Šī lieta dod Tiesai iespēju turpināt attīstīt principus attiecībā uz procesuālo sabiedrisko kārtību, ko tā it īpaši ir noteikusi spriedumā lietā *Krombach*<sup>3</sup>.

2. Briseles konvencijas 25. pantā ir noteikts:

“Šajā konvencijā “nolēmums” ir visi nolēmumi, kas pieņemti kādas dalībvalsts tiesā neatkarīgi no tās nosaukuma, tostarp dekrēts, rīkojums, lēmums vai izpildraksts, kā arī izmaksu vai izdevumu noteikšana, ko veic tiesas ierēdnis.”

3. Briseles konvencijas 27. panta 1. punktā ir noteikts, ka nolēmumus neatzīst, “ja šāda atzišana ir pretrunā tās valsts sabiedriskai kārtībai, kurā lūgta atzišana”.

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

2 — 1968. gada 27. septembra Konvencija par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komercietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.) ar grozījumiem, kas izdarīti ar 1978. gada 9. oktobra Konvenciju par Dānijas Karalistes, Īrijas un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes pievienošanu (OV L 304, 1. lpp., un — grozītā versija — 77. lpp.), ar 1982. gada 25. oktobra Konvenciju par Grieķijas Republikas pievienošanu (OV L 388, 1. lpp.), ar 1989. gada 26. maija Konvenciju par Spānijas Karalistes un Portugāles Republikas pievienošanu (OV L 285, 1. lpp.) un 1996. gada 29. novembra Konvenciju par Austrijas Republikas, Somijas Republikas un Zviedrijas Karalistes pievienošanu (OV 1997, C 15, 1. lpp.). Skat. arī 1998. gada 26. janvāra konsolidēto versiju (OV C 27, 1. lpp.).

3 — 2000. gada 28. marta spriedums lietā C-7/98 *Krombach* (*Recueil*, I-1935. lpp.).

### III — Fakti, lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu un tiesvedība Tiesā

4. Pamata prāva ir par Anglijas tiesas sprieduma, ar kuru ir apmierinātas *Daimler Chrysler Canada Inc.* (turpmāk tekstā — “*Daimler Chrysler*”) un *CIBC Mellon Trust Company* (turpmāk tekstā — “*CIBC*”) pret *Gambazzi* izvirzītās prasības, atzīšanu un izpildi Itālijā.

5. Tiesvedībā Anglijā pamata prasība bija *Daimler Chrysler* un *CIBC* prasība pret Lugāno dzīvojošo Šveices pilsoni Marko Gambaci [*Marco Gambazzi*] par zaudējumu atlīdzību.

6. Pamatojoties uz lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minētajiem faktiem un lietas dalībnieku argumentiem, tiesvedības Anglijā norisi galvenajos vilcienos var raksturot šādi.

7. Pirms tiesvedības par pamata prasību sākuma Anglijas tiesa pēc *Daimler Chrysler* un *CIBC* lūguma 1996. gada jūlijā pret

*Gambaci* kā pagaidu noregulējuma pasākumu noteica aizliegumu rīkoties ar īpašumu (*freezing order*, ko dēvē arī par *Mareva* rīkojumu<sup>4</sup>). Lai garantētu pieņemamā sprieduma izpildi, ar šo *freezing order* viņam tika aizliegts rīkoties ar savu īpašumu.

8. 1997. gada 26. februārī Anglijas tiesa pēc *Daimler Chrysler* un *CIBC* lūguma grozīja *freezing order*, papildinot to ar rīkojumu, atbilstoši kuram *Gambaci* tika uzlikts pienākums sniegt informāciju par savu īpašumu, kā arī iesniegt konkrētus dokumentus, kas arī attiecās uz tiesvedību par pamata prasību (*disclosure orders*).

9. *Gambaci* neizpildīja vai katrā ziņā tikai daļēji izpildīja viņam ar *disclosure orders* uzliktos pienākumus. Tādēļ Anglijas tiesa pēc *Daimler Chrysler* un *CIBC* lūguma izdeva vēl vienu rīkojumu (*unless order*). Tajā *Gambaci* tika paziņots, ka gadījumā, ja viņš līdz konkrētam datumam neizpildīs savu pienākumu sniegt pieprasīto informāciju, argumenti, ko viņš pamata lietā ir minējis savai aizstāvībai, netiks ņemti vērā un viņam tiks liegts turpmāk piedalīties tiesvedībā.

4 — Tiesību tālākveidošanas ceļā iedibināts procesuālais režīms, kas šobrīd kā tiesību norma ir iekļauts 1998. gada *Civil Procedure Rules* (Civilprocesa noteikumi) 25.1. panta 1. punkta f) apakšpunktā: “The court may grant the following interim remedies [...] (f) an order (referred to as a ‘freezing injunction’) — (i) restraining a party from removing from the jurisdiction assets located there; or (ii) restraining a party from dealing with any assets whether located within the jurisdiction or not”.

10. Gambaci nesekmīgi izmantoja dažādas pārsūdzības iespējas pret *freezing order*, *disclosure order* un arī *unless order*.

11. Arī pēc vēl viena *unless order* pieņemšanas Gambaci noteiktajā laikā pilnībā neizpildīja viņam uzliktos pienākumus. Anglijas tiesa to uzskatīja par "*contempt of Court*" (necienīga izturēšanās pret tiesu) un, kā jau norādīts *unless orders*, liedza viņam piedalīties turpmākajā tiesvedībā (*debarment*).

12. Tādējādi pamata lietā pret Gambaci tika īstenota pieeja kā pret atbildētāju, kas nav izpildījis savus pienākumus. *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division* 1998. gada 10. decembrī pieņēma viņam nelabvēlīgu aizmugurisku spriedumu (*default judgment*), papildinot to ar 1999. gada 17. marta rīkojumu, ar ko Gambaci tika uzdots samaksāt *Daimler Chrysler* un *CIBC* prasītās summas CAD 169 752 058, CAD 71 595 530 un USD 129 974 770.

13. *Daimler Chrysler* un *CIBC* grib panākt šī sprieduma izpildi Itālijā. Ar 2004. gada 17. decembra rīkojumu *Corte d'Appello di Milano* (Milānas Apelācijas tiesa) atzina par izpildāmu Anglijas tiesas spriedumu un rīkojumu, ar ko Gambaci ir uzdots samaksāt

attiecīgās summas. Gambaci apstrīdēja šo rīkojumu.

14. Ar 2007. gada 27. jūnija rīkojumu *Corte d'Appello di Milano*, kas izskata šo apelācijas sūdzību, ir apturējusi tiesvedību un uzdevusi Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:

"Vai tās valsts tiesa, kurā ir prasīts izpildīt spriedumu, drīkst, pamatojoties uz Briseles konvencijas 27. panta 1. punktā ietvertu sabiedriskās kārtības klauzulu, ņemt vērā to, ka tās valsts tiesa, kas pasludināja spriedumu, liedza lietas dalībniekam, kuram spriedums bija nelabvēlīgs un kurš piedalījās tiesvedībā, iespēju jebkādā veidā aizstāvēties pēc rīkojuma aizliegt viņam piedalīties tiesvedībā izdošanas, kā minēts iepriekš, vai arī šī noteikuma interpretācija, ņemot vērā principus, kas var tikt izsecināti no konvencijas 26. un nākamajiem pantiem saistībā ar spriedumu savstarpēju atzišanu un izpildi Kopienā, liedz valsts tiesai uzskatīt, ka tāda civilprocesa norise, kurā lietas dalībnieks nevar izmantot savas tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, jo tiesa ir pieņēmusi rīkojumu aizliegt viņam piedalīties tiesvedībā tādēļ, ka viņš neizpildīja pašas tiesas rīkojumu, ir sabiedriskās kārtības pārkāpums 27. panta 1. punkta izpratnē?"

15. Tiesvedībā Tiesā rakstveida un mutvārdu apsvērumus ir iesnieguši lietas dalībnieki

pamata prāvā, Grieķijas valdība, Itālijas valdība, Apvienotās Karalistes valdība un Eiropas Kopienu Komisija.

18. Vispirms tomēr ir jānoskaidro sākotnējais jautājums, vai strīdu izraisījušais Anglijas tiesas spriedums vispār ir nolēmums, uz ko attiecas Briseles konvencija. Proti, ja šis spriedums nebūtu nolēmums konvencijas 25. panta izpratnē, kas saskaņā ar tās 26. pantu principā ir jāatzīst, tad vispār nerastos jautājums par atkāpes veidā noteikto nolēmuma neatzišanu 27. panta izpratnē.

#### IV — Vērtējums

16. Abus prejudiciālos jautājumus var izvērtēt kopā. Tajos atspoguļoti dažādi jautājuma aspekti par to, vai saņēmējas valsts tiesa, atsaucoties uz sabiedrisko kārtību, drīkst atteikties atzīt spriedumu civillietā, kas pieņemts pēc atbildētājam piemērota lieguma piedalīties tiesvedībā tiesas izdota rīkojuma neizpildes dēļ. Tādēļ turpinājumā ir jāanalizē Briseles konvencijas 27. panta 1. punkta nosacījumi.

17. Izskatāmajā lietā piemērojamās Briseles konvencijas normas pa šo laiku ir aizstātas ar Padomes 2000. gada 22. decembra Regulu Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komerc-lietās<sup>5</sup>. Tomēr attiecīgajiem apsvērumiem ir nozīme arī pašlaik esošajā juridiskajā situācijā, jo Briseles konvencijas 27. panta 1. punkts satur a ziņā ir identisks Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punkta noteikumam.

5 — OV L 12, 1. lpp.

19. Iesniedzējtiesa gan nav skaidri lūgusi sniegt konvencijas 25. panta interpretāciju, tomēr prejudiciālā nolēmuma procedūrā saskaņā ar EKL 234. pantu Tiesas uzdevums ir sniegt iesniedzējtiesai lietderīgu atbildi<sup>6</sup>. Izskatāmajā lietā lietderīga atbilde nozīmē arī noskaidrot šo sākotnējo jautājumu.

#### A — Nolēmums *Briseles konvencijas 25. panta izpratnē*

20. Saskaņā ar konvencijas 25. pantu “nolēmums” ir visi nolēmumi, kas pieņemti kādas dalībvalsts tiesā neatkarīgi no tās nosaukuma,

6 — Skat. citu starpā 2000. gada 28. novembra spriedumu lietā C-88/99 *Roquette Frères* (*Recueil*, I-10465. lpp., 18. punkts); 2003. gada 20. maija spriedumu lietā C-469/00 *Ravil* (*Recueil*, I-5053. lpp., 27. punkts); 2006. gada 4. maija spriedumu lietā C-286/05 *Haug* (Krājums, I-4121. lpp., 17. punkts); 2007. gada 4. oktobra spriedumu lietā C-429/05 *Rampion* un *Godard* (Krājums, I-8017. lpp., 27. punkts) un 2008. gada 13. marta spriedumu apvienotajās lietās no C-383/06 līdz C-385/06 *Vereniging Nationaal Overlegoan Sociale Werkvoorziening* (Krājums, I-1561. lpp., 42. punkts).

tostarp dekrēts, rikojums, lēmums vai izpildraksts, kā arī izmaksu vai izdevumu noteikšana, ko veic tiesas ierēdnis.

21. Gambaci uzskata, ka Anglijas tiesas spriedums nav nolēmums šādā izpratnē jau tādēļ vien, ka saistībā ar viņa piespiedu bezdarbību tas nav pieņemts procedūrā, kas pamatota ar sacikstes principu.

22. Tomēr šo iebildumu nevar pieņemt. Tiesa saistībā ar pagaidu noregulējuma pasākumiem gan ir atzinusi, ka konvencijas 25. pants prasa piemērot procedūru, kas ir balstīta uz sacikstes principu. Tomēr tā uzskata par pietiekamu, ja ar sacikstes principu ir pamatota procedūra, kas norisinās pirms nolēmuma pieņemšanas, un ja tā principā paredz apstrīdama nolēmuma pieņemšanu<sup>7</sup>. Ja nolēmums ir pieņemts procedūrā, kas pamatota ar sacikstes principu, tad Konvencijas 25. pants uz to attiecas arī tad, ja, piemēram, viena lietas dalībnieka bezdarbības dēļ procedūra konkrētajā gadījumā ir vienpusēja. Tā tas ir tādēļ, ka procedūras konkrētā norise negroza procedūras būtību, ko raksturo sacikstes princips.

23. Līdz ar to aizmuguriski spriedumi neapšaubāmi ir nolēmumi Konvencijas 25. panta izpratnē, jo tie tiek pieņemti procedūrā, kas principā ir pamatota ar sacikstes principu. Turklāt fakts, ka Briseles konvencija aizmuguriskus spriedumus uzskata par nolēmumiem tās 25. panta izpratnē, izriet no īpašā noteikuma 27. panta 2. punktā, kas aizmugurisku spriedumu atzīšanai paredz īpašu atteikuma iemeslu.

24. Strīdu izraisījušais Anglijas tiesas nolēmums tika pieņemts kā aizmugurisks spriedums civilprocesā, kas principā bija pamatots ar sacikstes principu. Šajā ziņā tas atbilst Konvencijas 25. panta nosacījumiem. Tas, ka izskatāmā lieta ir netipisks tiesas ierosināts piespiedu bezdarbības gadījums, nenozīmē nolēmuma klasifikācijas maiņu, jo tas nemaina procedūras būtību, ko principā raksturo sacikstes princips. Fakts, ka izskatāmajā lietā bezdarbībai ir piespiedu raksturs, drīzāk var kļūt nozīmīgs tikai 27. panta 1. punkta kontekstā.

25. Tomēr strīdu izraisījušā sprieduma kā nolēmuma Konvencijas 25. panta izpratnē klasifikācija varētu būt apšaubāma vēl cita

7 — 1980. gada 21. maija spriedums lietā 125/79 *Denilauler* (*Recueil*, 1553. lpp., 13. punkts).

iemesla dēļ. Literatūrā vairāki autori pauž viedokli, ka Anglijas tiesas aizmuguriska sprieduma (*default judgment*) gadījumā uz šo jautājumu principā ir jāatbild noraidoši<sup>8</sup>. Viņi norāda uz to, ka *default judgment* gadījumā [valsts] tiesa pirms sprieduma pieņemšanas neizvērtē prasības pamatotību. Bet, lai varētu runāt par nolēmumu 25. panta izpratnē, [valsts] tiesai ir jāizvērtē pamatotība. Šis viedoklis tiek pamatots ar Tiesas judikatūru lietā *Solo Kleinmotoren*<sup>9</sup>.

26. Pēc manām domām, spriedums lietā *Solo Kleinmotoren* tomēr nav pamats, lai izdarītu šādu secinājumu. Tajā Tiesa kā nosacījumu nolēmuma esamībai Konvencijas izpratnē min, ka nolēmums ir jāizdod ligumslēdzējas valsts tiesu iestādei, “savā jurisdikcijā pieņemot lēmumu par strīdīgajiem jautājumiem starp lietas dalībniekiem”<sup>10</sup>. Šai prasībai neatbilst [valsts] tiesas protokolēts salīdzinājums, jo tas būtībā ir ligumtiesisks, kam pamatā ir lietas dalībnieku, nevis tiesas griba.

8 — Skat. Patrick Wautelet, izdevumā: Ulrich Magnus un Peter Mankowski, *Brussels I Regulation*, Minhene, 2007, 32. pants, 8. punkts, atsaucoties uz Gilles Cuniberti, *Commentaire sur la décision de la Cour de Cassation du 17 novembre 1999*, *Rev. crit. dr. internat. privé*, 1989 (2000), 786., 788. un nākamās lpp.; par pretēju viedokli skat. Alexander Layton un Hugh Mercer (General Editors), *European Civil Practice*, 2. izdevums, Londona, 2004, 1. sējums, 25.005. punkts.

9 — 1994. gada 2. jūnija spriedums lietā C-414/92 *Solo Kleinmotoren* (*Recueil*, I-2237. lpp.).

10 — Iepriekš 9. zemsviras piezīmē minētais spriedums lietā *Solo Kleinmotoren*, 17. punkts.

27. Turpretī gadījumā, kad [valsts] tiesa attiecīgajā lietā pirms sprieduma pieņemšanas nav pēc būtības izvērtējusi prasības pamatotību, aizmuguriskam spriedumam katrā ziņā ir nolēmuma raksturs. Tas, ka bezdarbības radīto tiesisko seku rezultātā nolēmuma saturu raksturo prasītāja prasījumi, neliek klasificēt aizmugurisku spriedumu tikai kā viena lietas dalībnieka gribas fiksēšanu. Gluži otrādi, nolēmuma saturs pat ļoti lielā mērā ir atkarīgs no [valsts] tiesas gribas, jo, lai gan [valsts] tiesa aizmuguriska sprieduma nosacījumu gadījumā neizvērtē prasības pamatotību, tā, izvērtējuma aizmuguriska sprieduma nosacījumus, tomēr pati izlemj, vai prasība šādā veidā ir apmierināma.

28. Turklāt jau saskaņā ar Konvencijas 25. panta tekstu ir jāuzskata, ka nolēmuma jēdziens ir interpretējams plaši. Ar to saprot “nolēmum[us], kas pieņemti kādas dalībvalsts tiesā neatkarīgi no tās nosaukuma”. No tā kļūst skaidrs, ka 25. pantā mazāka nozīme tiek piešķirta nolēmuma formai, piemēram, tā nosaukumam vai pieņemšanas gaitai, un drīzāk notiek aprobežošanās tikai ar nolēmuma radītām sekām. Ari no sistēmiskā viedokļa ir pārliecinošāk pamatotības neizvērtēšanas nozīmi saistībā ar jautājumu par spriedumu atzīšanu un izpildi atbilstoši Konvencijai ņemt vērā, tikai izvērtējot 27. pantā noteikto atkāpi attiecībā uz nolēmumu neatzīšanu.

29. Ņemot vērā iepriekš minēto, arī aizmugurisks spriedums, pirms kura pieņemšanas nav izvērtēta prasības pamatotība, ir nolēmums Konvencijas 25. panta izpratnē, jo tam ir tādas pašas sekas kā spriedumam vispār: tas ir galīgs, izpildāms akts.

30. Tādējādi strīdu izraisījušais spriedums ir jāklasificē kā nolēmums Briseles konvencijas 25. panta izpratnē.

B — *Sabiedriskā kārtība, Briseles konvencijas 27. panta 1. punkts*

1) Briseles konvencijas 27. panta 1. punkta interpretācija

31. Konvencijas 27. panta 1. punktā ir noteikts, ka nolēmumus neatzīst, ja šāda atzīšana ir pretrunā tās valsts sabiedriskai kārtībai, kurā lūgta atzīšana.

32. Tiesa vairākos nolēmumos ir raksturojusi sabiedriskās kārtības kritēriju, kas izriet no Briseles konvencijas 27. panta 1. punkta, interpretācijas pamatelementus.

33. Interpretācijā Tiesa vispirms ņem vērā Konvencijas jēgu un mērķi. Konvencijas mērķis ir tiktāl, ciktāl iespējams, veicināt spriedumu brīvu apriti, nodrošinot vienkāršu un ātru izpildes procedūru<sup>11</sup>. Tādēļ 27. pants kā šķērslis Konvencijas pamatmērķa īstenošanai ir jāinterpretē šauri<sup>12</sup>. It īpaši uz Konvencijas 27. panta 1. punktā ietverto sabiedriskās kārtības klauzulu var atsaukties tikai izņēmuma gadījumos<sup>13</sup>.

34. Tiesa šajā sakarā precizē, ka, kaut arī līgumslēdzējas valstis, pamatojoties uz Konvencijas 27. panta 1. punktā ietverto klauzulu, principā ir tiesīgas atbilstoši savai koncepcijai brīvi noteikt sabiedriskās kārtības prasības, minētā jēdziena robežas tomēr ir Konvencijas interpretācijas jautājums<sup>14</sup>. Tādējādi, lai arī Tiesa nav tiesīga noteikt dalībvalstu sabiedriskās kārtības saturu, tomēr tā var prasīt pārskatīt robežas, kurās dalībvalstu tiesas var izmantot šo noteikumu, lai atteiktos atzīt citas dalībvalsts tiesas pieņemtu nolēmumu<sup>15</sup>.

11 — Skat. citu starpā iepriekš 9. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Solo Kleinmotoren*, 20. punkts; 1999. gada 29. aprīļa spriedumu lietā *C-267/97 Courstier (Recueil, I-2543. lpp., 25. punkts)* un iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Krombach*, 19. punkts.

12 — Iepriekš 9. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Solo Kleinmotoren*, 20. punkts; iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Krombach*, 21. punkts; 2000. gada 11. maija spriedums lietā *C-38/98 Renault (Recueil, I-2973. lpp., 26. punkts)*.

13 — Skat. 1988. gada 4. februāra spriedumu lietā 145/86 *Hoffmann (Recueil, 645. lpp., 21. punkts)*; 1996. gada 10. oktobra spriedumu lietā *C-78/95 Hendrikman un Feyen (Recueil, 4943. lpp., 23. punkts)*; iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Krombach*, 21. punkts, un iepriekš 12. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Renault*, 26. punkts.

14 — Iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Krombach*, 22. punkts, un iepriekš 12. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Renault*, 27. punkts.

15 — Iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Krombach*, 23. punkts, un iepriekš 12. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Renault*, 28. punkts.

35. Pirmā robeža tiek iezīmēta ar Konvencijas 29. pantu un 34. panta 3. punktu, atbilstoši kuriem nedrīkst atteikties atzīt un izpildīt ārvalsts tiesas nolēmumu tikai tādēļ, ka izcelsmes valsts tiesas piemērotie tiesību akti atšķiras no tiem, ko, iztiesājot attiecīgo prāvu, piemērotu valsts tiesa, kurā tiek prasīta atzišana. Līdzīgi arī valsts tiesa, kurā tiek prasīta atzišana, nedrīkst pārbaudīt, vai izcelsmes valsts tiesa lietu ir vērtējusi juridiski un faktiski pareizi.

36. Tiesa atsaucei uz sabiedrisko kārtību ir noteikusi robežu tādējādi, ka atsaukšanās uz šo klauzulu var būt atļauta tikai tad, ja [sprieduma] atzišana vai izpilde būtu nepieļaujama pretrunā tās valsts tiesiskajai kārtībai, kurā ir pieprasīts izpildīt spriedumu, jo tādējādi netiktu ievērots kāds no pamatprincipiem<sup>16</sup>.

37. Lai nodrošinātu aizliegumu pēc būtības pārskatīt jebkādu ārvalstīs pieņemtu spriedumu, šādam pārkāpumam ir jābūt klajam tāda tiesību akta pārkāpumam, kurš valstī, kurā ir pieprasīts izpildīt spriedumu, tiek uzskatīts par būtisku tās valsts tiesiskajā kārtībā, kurā ir pieprasīts izpildīt spriedumu,

16 — Iepriekš 3. zemsviras piezīmē minētais spriedums lietā *Krombach*, 37. punkts, un iepriekš 12. zemsviras piezīmē minētais spriedums lietā *Renault*, 30. punkts.

vai arī tādu tiesību pārkāpumam, kuras šīs tiesiskās kārtības sistēmā ir atzītas par pamattiesībām<sup>17</sup>.

38. Visbeidzot, no sprieduma lietā *Krombach* izriet, ka robežas, kuru ietvaros valsts tiesa, kurā tiek prasīta atzišana, var atsaukties uz sabiedrisko kārtību, katrā ziņā nav pārsniegtas, ja ir noticis klajš Kopienu pamattiesību pārkāpums<sup>18</sup>.

39. Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai pamattiesības ir neatņemama vispārīgo tiesību principu — kuru ievērošanu nodrošina Tiesa — sastāvdaļa. Šajā nolūkā Tiesa ievēro dalībvalstīm kopīgās konstitucionālās tradīcijas, kā arī norādes, ko sniedz cilvēktiesību aizsardzības jomā noslēgtie starptautiskie nolīgumi, kuru izstrādē dalībvalstis ir piedalījušas vai kuriem tās ir pievienojušas. Šajā sakarā īpašu nozīmi iegūst Eiropas Cilvēktie-

17 — Iepriekš 3. zemsviras piezīmē minētais spriedums lietā *Krombach*, 37. punkts, un iepriekš 12. zemsviras piezīmē minētais spriedums lietā *Renault*, 30. punkts. Prasība par pārkāpuma acimredzamību ir iekļauta iepriekš 5. zemsviras piezīmē minētās Regulas Nr. 44/2001 tekstā, kuras 34. panta 1. punktā ir paredzēts, ka spriedumu neatzīst, "ja šāda atzišana ir klaji pretrunā tās dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai (*ordre public*), kurā atzišana prasīta". Par Padomes 2000. gada 29. maija Regulas (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām (OV L 160, 1. lpp.) 26. panta interpretāciju skat. 2006. gada 2. maija spriedumu lietā C-341/04 *Eurofood IFSC* (Krājums, I-3813. lpp., 63. punkts).

18 — Iepriekš 3. zemsviras piezīmē minētais spriedums lietā *Krombach*, 40. punkts; skat. arī iepriekš 17. zemsviras piezīmē minēto spriedumu lietā *Eurofood*, 65. un nākamie punkti.



sību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (turpmāk tekstā — “ECTK”), kas parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī<sup>19</sup>.

40. Tādējādi, ņemot vērā, ka pamattiesības ir Kopieniu tiesību vispārējo tiesību principu sastāvdaļa, [valsts] tiesa var atteikties atzīt spriedumu, kas pieņemts, klaji pārkāpjot pamattiesības.

41. Tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, kas izriet no ECTK 6. panta 1. punkta pirmās daļas un ir iekļautas 2000. gada 7. decembrī Nicā pasludinātās Eiropas Savienības Pamattiesību hartas<sup>20</sup> 47. pantā, ir pamattiesības, kas ir daļa no Kopieniu tiesību vispārējiem tiesību principiem<sup>21</sup>.

42. Īpaši saistībā ar procesuālo sabiedrisko kārtību Tiesa spriedumā lietā *Krombach* ir atzinusi, ka atsaukšanās uz sabiedriskās kārtības klauzulu ir jāuzskata par iespējamu izņēmuma gadījumos, kad garantijas, kas noteiktas izcelsmes valsts tiesību aktos un pašā Konvencijā, nav bijušas pietiekamas, lai aizsargātu atbildētāju pret kļauju viņa tiesību pārkāpumu, liedzot aizstāvēt pašam sevi izcelsmes valsts tiesā, kā tas noteikts ECTK<sup>22</sup>.

43. Vēl nav galīgi noteikts, vai [valsts] tiesai ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums atteikties izpildīt ārvalsts tiesas spriedumu, kas ir klajā pretrunā pamattiesībām<sup>23</sup>. Par šādu pienākumu liecina apstākļi, ka atbilstoši pastāvīgai judikatūrai valsts tiesai ir saistošas Kopieniu pamattiesības, ja tā izskata situāciju, kas ietilpst Kopieniu tiesību piemērošanas jomā<sup>24</sup>.

44. Atšķirībā no Regulas Nr. 44/2001 konteksta Briseles konvencijas gadījumā tomēr varētu rasties papildu jautājums, vai

19 — Skat. 1969. gada 12. novembra spriedumu lietā *29/69 Stauder* (*Recueil*, 419. lpp., 7. punkts); 2001. gada 6. marta spriedumu lietā C-274/99 P *Connolly*/Komisija (*Recueil*, I-1611. lpp., 37. punkts); 2006. gada 14. decembra spriedumu lietā C-283/05 *ASML* (Krājums, I-12041. lpp., 26. punkts); 2007. gada 26. jūnija spriedumu lietā C-305/05 *Ordre des barreaux francophones et germanophones* u.c. (Krājums, I-5305. lpp., 29. punkts) un 2008. gada 3. septembra spriedumu lietā C-402/05 P *Kadi*/Padome un Komisija (Krājums, I-6351. lpp., 283. punkts).

20 — OV C 364, 1. lpp. Pārnemta ar pielāgojumiem, oficiāli pasludinot 2007. gada 12. decembrī (OV C 303, 1. lpp.). Pat ja tai vēl nav primārām tiesībām pielīdzināma saistoša juridiskā spēka, tajā vismaz kā tiesību avotā ir ietvertas norādes par Kopieniu tiesību sistēmā garantētām pamattiesībām; šajā sakarā skat. arī 2006. gada 27. jūnija spriedumu lietā C-540/03 *Parlaments/Padome*, sauktu arī par “Ģimenes atkalapvienošanos” (Krājums, I-5769. lpp., 38. punkts) un manu secinājumu, kas attiecīgajā lietā sniegti 2005. gada 8. septembrī, 108. punktu, kā arī 2007. gada 13. marta spriedumu lietā C-432/05 *Unibet* (Krājums, I-2271. lpp., 37. punkts) un iepriekš 19. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Kadi*, 335. punkts.

21 — 1998. gada 17. decembra spriedums lietā C-185/95 P *Baustahlgewebe*/Komisija (*Recueil*, I-8417. lpp., 20. un 21. punkts); 2000. gada 11. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-174/98 P un C-189/98 P *Niederlande* un *van der Wal*/Komisija (*Recueil*, I-1. lpp., 17. punkts); iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Krombach*, 26. punkts; iepriekš 19. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Ordre des barreaux francophones et germanophones* u.c., 29. punkts, un 2008. gada 1. jūlija spriedums lietā C-341/06 P *Chronopost/UFEX* u.c. (Krājums, I-4777. lpp., 44. punkts).

22 — Iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Krombach*, 44. punkts; saistībā ar Maksātnespējas regulu skat. arī iepriekš 17. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Eurofood*.

23 — Šajā sakarā skat. arī manus šodienas secinājumus lietā C-420/07 *Apostolidis* (Lieta atrodas izskatīšanā Tiesā).

24 — Skat. 1986. gada 25. novembra spriedumu apvienotajās lietās 201/85 un 202/85 *Klensch* u.c. (*Recueil*, 3477. lpp., 8.–10. punkts); 1989. gada 13. jūlija spriedumu lietā 5/88 *Wachauf* (*Recueil*, 2609. lpp., 19. punkts); 1991. gada 18. jūnija spriedumu lietā C-260/89 *ERT* (*Recueil*, I-2925. lpp., 42. un nākamie punkti); 2003. gada 12. jūnija spriedumu lietā C-112/00 *Schmidberger* (*Recueil*, I-5659. lpp., 75. punkts) un 2006. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-13/05 *Chacón Navas* (Krājums, I-6467. lpp., 56. punkts). Šajā sakarā skat. tostarp E. Jayme un C. Kohler, “Europäisches Kollisionsrecht 2000: Interlokales Privatrecht oder universelles Gemeinschaftsrecht?”, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts — IPRax*, 2000, 454. un 460. lpp.

runa ir par Kopienu tiesībām šis judikatūras izpratnē. Par labu šim viedoklim visādā ziņā liecina apstākļi, ka Konvencija tika slēgta, pamatojoties uz EK līguma 220. pantu (jaunajā redakcijā — EKL 293. pants).

liedza atbildētāja vārdā aizstāvēties ar advokāta starpniecību, jo atbildētājs nebija izpildījis tiesas rīkojumu personīgi ierasties uz tiesas sēdi. Ja tomēr atbildētājs būtu izpildījis tiesas rīkojumu un ieradies uz tiesas sēdi, viņam draudētu apcietinājums izdarīta nozieguma dēļ. Lietā *Krombach* apstākļi bija faktiski un juridiski skaidri un precīzi. Atbildētājs nevienā brīdī netika uzklauss, viņam nebija nekādu iespēju aizstāvēties, un viņa rīcībā nebija tiesiskās aizsardzības līdzekļu.

## 2) Starpsecinājumi

45. Tādējādi jau var izdarīt šādu starpsecinājumu: iesniedzējtiesa katrā ziņā drīkst atteikties atzīt un izpildīt spriedumu, atsaucoties uz sabiedrisko kārtību, ja tiesvedībā izcelsmes valsts tiesā ir klaji pārkāptas pamattiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu.

## 3) Piemērošana izskatāmajai lietai

46. Lietā *Krombach* Tiesa pati varēja atzīt, ka tiesvedībā izcelsmes valsts tiesā ir klaji pārkāptas pamattiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu<sup>25</sup>. Attiecīgajā lietā tika izskatīts jautājums par civilprasību krimināllietā. Tiesa

47. Turpretī izskatāmajā lietā tiesvedība izcelsmes valsts tiesā ir ļoti sarežģīta. Atbildētājs ir vairākkārt uzklauss dažādās tiesvedības stadijās, cik noprotams, viņa rīcībā bija dažādas pārsūdzības iespējas. Turklāt šķiet, ka dažādie pagaidu noregulējuma pasākumi (*freezing order, disclosure orders, unless orders*) ir cieši saistīti ar pamata prāvu un tādējādi arī ar pieņemto aizmugurisko spriedumu (*default judgment*). To galvenais mērķis ir nodrošināt sprieduma izpildi gadījumā, ja tiek pieņemts prasītājam labvēlīgs spriedums. Tādēļ būtu pārāk šauri izolēti aplūkot tikai aizmugurisko spriedumu un kopā ar sabiedrisko kārtību neizvērtēt iepriekšējās procesuālās darbības. Drīzāk ir jāņem vērā tiesvedība kopumā<sup>26</sup> un jautājums ir jāizskata, ņemot vērā visus apstākļus<sup>27</sup>.

25 — Iepriekš 3. zemsviras piezīmē minētais spriedums lietā *Krombach*, 40. punkts.

26 — Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa, izvērtējot ECTK 6. panta 1. punktu, ņem vērā tiesvedību kopumā; skat. tikai ECT 1997. gada 18. marta spriedumu lietā *Mantovanelli* pret Franciju (*Recueil des arrêts et décisions 1997-II*, 34. punkts).

27 — Skat. iepriekš 17. zemsviras piezīmē minēto spriedumu lietā *Eurofood*, 68. punkts.

48. Tomēr lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav pietiekoši atspoguļotas būtiskas tiesvedības detaļas izcelsmes valsts tiesā. Piemēram, pilnībā nav precizēts notikušo uzklaušānu priekšmets un apjoms. It īpaši nav skaidrs, vai Gambaci tika uzklaušāts arī saistībā ar pamata prasību. Līdzīgi nav raksturots, vai pirms *freezing order* izdošanas tiesa izvērtēja pamata prasības pamatotību un vai tā tika no jauna izvērtēta tālākās tiesvedības stadijās, it īpaši pirms sprieduma pamata lietā taisīšanas. Tādēļ iesniedzējtiesai būs jānoskaidro fakti un jāpieņem galīgais lēmums, vai izskatāmajā lietā ir klaji pārkāptas pamattiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu.

49. Tomēr Tiesa var norādīt iesniedzējtiesai uz vairākiem principiem un kritērijiem, kas tai būs jāņem vērā sava izvērtējuma ietvaros. Pirms izskatīt šo jautājumu, vispirms katrā ziņā ir jāanalizē vēl viena iebilde, ko izvirza lietas dalībnieki pamata prāvā.

a) Judikatūras par Lugāno konvenciju atbilstība

50. Tiesvedībā Tiesā lietas dalībnieki pamata prāvā atsaucās uz Šveices Federālās tiesas spriedumu<sup>28</sup>. Šis spriedums attiecas uz jautājumu par tā paša Anglijas tiesas sprieduma atzīšanu un izpildi Šveicē.

28 — Šveices Federālās tiesas 2004. gada 9. novembra spriedums lietā 4P.82/2004, X. un Y. pret A., itāļu valodā publicēts Šveices Federālās tiesas tīmekļa vietnē: <http://www.bger.ch/index/jurisdiction/jurisdiction-inherit-template/jurisdiction-recht/jurisdiction-recht-urteile2000.htm>, pēdējo reizi apskatīts 2008. gada 5. novembrī.

51. Rakstveida procedūrā Gambaci norāda, ka šajā nolēmumā Anglijas tiesas spriedums ir klasificēts kā neatbilstošs sabiedriskai kārtībai Lugāno konvencijas par jurisdikciju un nolēmumu izpildi civillietās un komercietās<sup>29</sup>, kas parakstīta Lugāno 1988. gada 16. septembrī, 27. panta 1. punkta izpratnē.

52. *Daimler Chrysler* un *CIBS* atsauca uz to pašu spriedumu un apgalvo, ka Tiesai un iesniedzējtiesai ir saistošs apstāklis, ka Šveices Federālā tiesa atzina Anglijas tiesas spriedumu par neatbilstošu sabiedriskai kārtībai tādēļ, ka vienam no lietas dalībniekiem tika liegts piedalīties tiesvedībā.

53. Ar Lugāno konvenciju ir ieviests režīms, kas ar nelieliem izņēmumiem ir identisks Briseles konvencijas ieviestajam režīmam<sup>30</sup>. Lugāno konvencijas 27. panta 1. punktā ir iekļauta sabiedriskās kārtības klauzula, kas ir vienāda ar Briseles konvencijas 27. panta 1. punktā formulēto klauzulu.

29 — OV L 319, 9. lpp. (turpmāk tekstā — "Lugāno konvencija").

30 — Tiesas 2006. gada 7. februāra atzinums 1/03 (Krājums, I-1145. lpp., 18. punkts).

54. Attiecīgajā nolēmumā Šveices Federālā tiesa gan ir lēmusi, ka Anglijas tiesas sprieduma atzišana un izpilde ir klasificējama kā neatbilstoša sabiedriskai kārtībai. Tomēr tā šajā nolēmumā balstījās uz citu pamatu, nevis to, kas kalpoja par pamatu iesniedzējtiesas uzdotajiem prejudiciāliem jautājumiem Tiesai. Attiecībā uz liegumu Gambaci piedalīties tiesvedībā Anglijas tiesā (*debarment*) Šveices Federālā tiesa secina, ka tas nav pretrunā Šveices sabiedriskai kārtībai. Tomēr sabiedriskās kārtības pārkāpums rezultātā ir saskatāms citā tiesvedības aspektā, kas norisinājās pirms procesa izslēgšanas: kad Gambaci bija nomainījis advokātus, iepriekšējais advokāts līdz honorāra atlīdzības samaksai bija liedzis pieeju lietas materiāliem un arī Anglijas tiesa tādējādi liedza viņam pieeju lietas materiāliem, lai ievērotu advokāta tiesības uz atlīdzību.

55. Jautājums ir — kāda ir Šveices Federālās tiesas sprieduma piemērojamība un atbilstība attiecīgā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kontekstā. Tiesas kompetencē nav interpretēt Lugāno konvenciju<sup>31</sup>. Tomēr ar Protokolu Nr. 2 par vienveidīgu konvencijas piemērošanu tika ieviests mehānisms apmaiņai ar informāciju par tiesu nolēmumiem, kas taisīti atbilstoši šai konvencijai, un

Eiropas Savienības dalībvalstis un valstis, kas nav tās dalībvalstis, parakstīja deklarācijas, lai nodrošinātu cik vien iespējams vienveidīgu minētās konvencijas un Briseles konvencijā iekļauto noteikumu, kas atbilst šīs konvencijas noteikumiem, interpretāciju<sup>32</sup>.

56. Vienā no šīm deklarācijām Eiropas Kopienu dalībvalstu valdību pārstāvji “uzskatīja par ievēribas cienīgu, ka Eiropas Kopienu Tiesa Briseles konvencijas interpretācijas kontekstā pietiekami ņem vērā principus, kas izriet no judikatūras saistībā ar Lugāno konvenciju”<sup>33</sup>.

57. Tomēr no šīs deklarācijas nekādā ziņā nevar izdarīt secinājumu, ka Tiesai ir formāli saistoši attiecīgie nolēmumi par Lugāno konvenciju. Visbeidzot, jau deklarācijas tekstā runa ir tikai par to, ka Tiesa “pietiekami ņem vērā” no judikatūras izrietošos “principus”. Tātad sabiedriskās kārtības kritērija kontekstā tas nozīmē, ka Tiesa pieņem zināšanai un pietiekami ņem vērā noteikuma principus un valsts sabiedriskās kārtības

31 — Iepriekš 30. zemsvītras piezīmē minētais atzinums 1/03, 19. punkts.

32 — Iepriekš 30. zemsvītras piezīmē minētais atzinums 1/03, 19. punkts.

33 — Konvencijai ir pievienota vēl viena deklarācija, kas paredz Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas dalībvalstu tiesu izteiktu līdzvērtīgu apņemšanos.

robežas. Šveices Federālās tiesas nolēmumā ir atrodami arī daudzi no iepriekš minētajiem kritērijiem, kas jāņem vērā, atzīstot sabiedriskās kārtības pārkāpumu.

58. Tomēr Tiesai un iesniedzējtiesai nevar būt saistošs konkrēts sabiedriskās kārtības pārkāpuma vērtējums, ko ir sniegusi cita Lugāno konvencijas līgumslēdzēja valsts tiesa. Tas it īpaši izriet no apstākļa — kā uzsver Tiesa —, ka Briseles konvencijas 27. panta 1. punktā noteiktās sabiedriskās kārtības gadījumā runa ir par attiecīgās valsts sabiedrisko kārtību. Itālijas valdība pamatoti uzsver, ka tas patstāvīgi ir jāizvērtē attiecīgās valsts tiesai. Tādēļ ir jāņem vērā tikai vispārējie principi, ko dalībvalstu tiesas izstrādā, Lugāno konvencijas kontekstā interpretējot sabiedrisko kārtību, bet nevis attiecīga konkrētu situāciju klasifikācija, atzīstot tās par sabiedriskai kārtībai atbilstošām vai neatbilstošām.

#### b) Pamattiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu

59. Pamattiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu pamatā ir prasība, lai ieinteresētā persona varētu efektīvi aizstāvēt savu tiesisko stāvokli<sup>34</sup>. Tiesības tikt uzklautam ieņem

nozīmīgu vietu taisnīgas lietas izskatīšanas organizēšanā un norisē<sup>35</sup>. Tās nozīmē tiesības izteikties par visiem nozīmīgajiem faktiem un juridiskajiem jautājumiem un piedāvāt savus pierādījumus.

60. Tomēr ne visi tiesību tikt uzklautam ierobežojumi ir kvalificējami kā pamattiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu pārkāpums. Tiesa citā kontekstā ir atzinusi, ka procesuālās tiesības var ietvert ierobežojumus ar nosacījumu, ja tie reāli atbilst vispārējas nozīmes interesēm, uz ko ir vērsti konkrētais pasākums, un ja attiecībā uz izvirzīto mērķi tie nav pārmērīga un nepieņemama iejaukšanās, kas pašā būtībā aizskar tiesības un garantijas<sup>36</sup>.

61. Spriedumā lietā *Eurofood* Tiesa saistībā ar steidzamības kārtā pieņemtiem lēmumiem ir norādījusi, ka konkrēti tiesību tikt uzklautam noteikumi var atšķirties, piemēram, atkarībā no steidzamības pakāpes. Jebkuram šo tiesību īstenošanas ierobežojumam ir jābūt pienācīgi pamatotam un tādām, kas ietver procesuālās garantijas, kas personām, kuras ir skārusi šī procedūra, nodrošina iespēju efektīvi apstrīdēt steidzamības kārtā pieņemtus lēmumus<sup>37</sup>.

34 — Skat. iepriekš 19. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *ASML*, 26. punkts, un 2008. gada 8. maija spriedumu lietā *C-14/07 Weiss und Partner* (Krājums, I-3367. lpp., 47. punkts).

35 — Iepriekš 17. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Eurofood*, 66. punkts.

36 — 2006. gada 15. jūnija spriedums lietā *C-28/05 Dokter* u.c. (Krājums, I-5431. lpp., 75. punkts).

37 — Iepriekš 17. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Eurofood*, 66. punkts.

62. Pamattiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu it īpaši var ierobežot būtiska ieinteresētība funkcionējošā valsts tiesiskā aizsardzībā un efektīvā tiesību uz taisnīgu tiesu nodrošināšanā.

63. Tā visu dalībvalstu tiesību sistēmās ir paredzēts sods par tiesas rīkojuma neizpildi civilprocesā. Uz to pamatoti norāda visas lietā iesaistītās dalībvalstis. Piemēram, tiesas noteiktā termiņa neievērošana var būt par iemeslu novēloti iesniegtas argumentācijas ignorēšanai, nereaģēšanas uz prasību vai neierašanās uz tiesas sēdi rezultātā var tikt pieņemts aizmugurisks spriedums vai, visbeidzot, pieprasīto dokumentu neiesniegšana var būt par iemeslu nelabvēlīgam lēmumam pierādījumu vērtēšanas kontekstā.

64. Turklāt jau ir ticis norādīts, ka pats par sevi fakts, ka valsts procesuālās tiesības nepazīst izcelsmes valsts tiesas piemēroto soda veidu, nenozīmē, ka attiecīgo pasākumu drīkst uzskatīt par sabiedriskās kārtības pārkāpumu<sup>38</sup>.

38 — Skat. šo secinājumu 35. punktu.

65. Īpašu nozīmi drīzāk iegūst jautājums, vai attiecīgais sods — liegums piedalīties tiesvedībā — patiešām ir samērīgs vai arī attiecīgā soda smagums, pat pilnībā ievērojot visas tiesvedības īpatnības, salīdzinājumā ar sodu par tiesas rīkojumu neievērošanu šķiet acīmredzami nesamērīgs<sup>39</sup>.

66. Izvērtējot samērīgumu starp soda izvirzīto mērķi īstenot efektīvu tiesvedību un piemērotajiem soda līdzekļiem, īpaša nozīme būs [tiesas] rīkojuma, par ko ir piemērots sods, priekšmetam un tā pieņemšanas procedūrai, soda smagumam salīdzinājumā ar rīkojuma neizpildes nozīmi, kā arī pieejamiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem.

67. Pilnīgs liegums piedalīties tiesvedībā varētu būt smagākais sods par tiesas rīkojuma neizpildi un tādējādi arī būtiskākais iespējama atbildētāja tiesību uz aizstāvību ierobežojums. Tādēļ šī ierobežojuma pamatojumam ir jāizvirza ļoti augstas prasības.

39 — Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa izvērtē samērīgumu, ja tai jālemj par tiesību tikt uzklusītam ierobežojumiem. Tā izvērtē, vai ir aizskarta tiesību būtība, vai ierobežojumiem ir leģitīms mērķis un vai tie ir samērīgi; skat. tikai 1998. gada 28. oktobra spriedumu lietā *Pérez de Rada Cavanilles* pret Spāniju (*Recueil des arrêts et décisions 1998-VIII*, 44. punkts).

68. Vispirms ir jāņem vērā to tiesas rīkojumu būtība un raksturs, kuru neizpilde izskatāmajā lietā tika sodīta ar liegumu piedalīties tiesvedībā. Kas no atbildētāja tika prasīts, izdodot šos tiesas rīkojumus? Vai tika veikti pasākumi, lai ņemtu vērā iespējamus faktiskos vai juridiskos šķēršļus, kas varētu traucēt rīkojumu izpildi? Gambaci šajā ziņā atsaucas uz to, ka *disclosure orders* viņš nav izpildījis it īpaši tādēļ, ka pretējā gadījumā viņš būtu izpaudis advokāta profesionālo noslēpumu un tādējādi būtu izdarījis kriminālsodāmu pārkāpumu. Anglijas tiesa nav ņemusi vērā šo dokumentu neiesniegšanas pamatojumu. Turpretī Apvienotās Karalistes valdība norāda, ka Anglijas tiesa ir rūpīgi izvērtējusi Gambaci norādīto pamatojumu un ka viņam nebija jāiesniedz dokumenti, kas varētu kalpot par iemeslu atbildētāja saukšanai pie kriminālatbildības.

69. Vēl ir jāņem vērā, vai atbildētājs pirms tiesas rīkojumu pieņemšanas varēja izmantot tiesības tikt uzklaušītam un kādi aizstāvības un tiesiskās aizsardzības līdzekļi bija pieejami pret šiem tiesas rīkojumiem.

70. Turklāt it īpaši ir jāaplūko lieguma piedalīties tiesvedībā (*debarment*), kā arī aizmuguriskā sprieduma būtība un raksturs. Vai, piemērojot liegumu, tika ņemts vērā tas, vai tiesas rīkojumi netika izpildīti atbildētāja

vainas dēļ? Vai tika ignorēti visi aizstāvības argumenti par pamata prasību vai arī atbildētājs agrākā tiesvedības stadijā varēja iesniegt argumentus par pamata lietu un šie apsvērumi tika ņemti vērā? Vai atbildētājs varēja izteikt savu viedokli vismaz par prasības apmēru? Vai pirms aizmuguriskā sprieduma pieņemšanas vai vismaz kādā no agrākām tiesvedības stadijām (pirms *freezing order* pieņemšanas) tika izvērtēta prasības pamatotība? Vai tika izteikts brīdinājums par iespējamu sodu?

71. Komisija pamatoti norāda, ka īpaši svarīgs šajā ziņā var būt jautājums, kādi tiesību aizsardzības līdzekļi bija Gambaci rīcībā, lai sprieduma pasludināšanas valstī celtu iebildumus par savu tiesību tikt uzklaušītam neievērošanu. Tiesa jau spriedumā lietā *Eurofood* uzsvēra tiesību aizsardzības līdzekļu nozīmi, pamatojot tiesību tikt uzklaušītam ierobežojumus<sup>40</sup>. Tādēļ iesniedzējtiesai būs jāņem vērā, vai pastāv iespēja pārsūdzēt liegumu piedalīties tiesvedībā un pēc tam pieņemto spriedumu.

72. Nenoskaidrots var palikt jautājums, vai uzskatīt, ka ir pārkāpta sabiedriskā kārtība, var tikai tādā gadījumā, ja sprieduma pasludināšanas valstī ir nesekmīgi izmantoti visi attiecīgā lietas dalībnieka rīcībā esošie tiesiskās

40 — Iepriekš 17. zemsvirtras piezīmē minētais spriedums lietā *Eurofood*, 66. punkts.

aizsardzības līdzekļi, ar kuru palīdzību varētu ieviest korekcijas apgalvotajā pārkāpumā. Protams, tiesisko aizsardzības līdzekļu neizmantošana, kas katrā ziņā būtu lemti neveiksmei, neizmantošana nekavē uzskatīt, ka ir pārkāpta sabiedriskā kārtība. Šāda situācija var izveidoties it īpaši tad, ja apgalvotais sabiedriskās kārtības pārkāpums sakņojas sprieduma pasludināšanas valsts konkrētās procesuālās tiesībās, ar ko savus lēmumus pamatotu arī nākošās [tiesu] instances.

73. Ja iesniedzējtiesai pēc it īpaši minēto jautājumu galīgā izvērtējuma nerodas pārlicība par kopumā samērīgu sodu, tā drīkst uzskatīt, ka ir klaji pārkāptas pamattiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, un tādējādi tā drīkst atteikties atzīt un izpildīt izcelsmes valsts tiesas spriedumu.

74. Gambaci savos apsvērumos lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kontekstā turklāt arī norāda, ka Itālijas tiesai ir jāpieņem sabiedriskās kārtības klauzula arī otra iemesla dēļ. Proti, tiesvedībā Anglijas tiesā viņam tika liegta pieeja lietas materiāliem. Tiesvedības laikā viņš ir nomainījis advokātu. Šajā sakarā iepriekšējais advokāts, atsaucoties uz aizturējuma tiesībām neizpildītu prasību par honorāra samaksu dēļ, liedza viņam pieeju advokāta rīcībā esošiem procesuāliem dokumentiem. Arī valsts tiesa liedza viņam pieeju

lietas materiāliem, savu lēmumu pamatojot ar to, ka pretējā gadījumā tiktu apietas advokātam piemītošās aizturējuma tiesības. Šajā situācijā Gambaci arī saskata sabiedriskās kārtības pārkāpumu, atzīstot un izpildot vēlāk pamata lietā pieņemto Anglijas tiesas spriedumu.

75. Šajā sakarā vispirms ir jākonstatē, ka iesniedzējtiesa nav iesniegusi Tiesai šādu jautājumu. Gambaci uzskata, ka, neskatoties uz to, Tiesai ir jāizsaka savs viedoklis par šo jautājumu. Tomēr Tiesai principā ir saistošs lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets, ko iesniedzējtiesa ir noteikusi nolēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu. Lietas dalībniekiem parasti nav tiesību uzdot Tiesai vēl papildu jautājumus<sup>41</sup>.

76. Ja tomēr Tiesa grib izskatīt šo jautājumu, tā var norādīt uz sacīto saistībā ar prejudiciālo jautājumu. Arī šajā situācijā iesniedzējtiesa drīkst atteikties atzīt spriedumu, ja runa ir par klaju tāda tiesību akta pārkāpumu, kurš valstī, kurā ir pieprasīts izpildīt spriedumu, tiek uzskatīts par būtisku tās valsts tiesiskajā kārtībā, kurā ir pieprasīts izpildīt spriedumu, vai arī tādu tiesību pārkāpumu, kas šīs tiesiskās kārtības sistēmā ir atzītas par pamat-

41 — 1965. gada 9. decembra spriedums lietā 44/65 *Singer* (*Recueil*, 1268. un 1275. lpp.); 1998. gada 17. septembra spriedums lietā C-412/96 *Kainuum Liikenne* un *Pohjolan Liikenne* (*Recueil*, I-5141. lpp., 23. punkts); 2008. gada 12. augusta spriedums lietā C-296/08 PPU *Santesteban Goicoechea* (Krājums, I-6307. lpp., 46. punkts) un 2008. gada 9. oktobra spriedums lietā C-404/07 *Katz* (Krājums, I-7607. lpp., 37. punkts).



tiesībām. Līdz ar to atteikums atzīt ārvalsts tiesas spriedumu katrā ziņā ir saderīgs ar Briseles konvencijas 27. panta 1. punktu tādā

gadījumā, ja, liedzot tiesības uz pieeju lietas materiāliem, ir pieļauts kļajš tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu pārkāpums.

## V — Secinājumi

77. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai uz Itālijas *Corte d'Appello di Milano* [prejudiciālajiem] jautājumiem atbildēt šādi:

1968. gada 27. septembra Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās ar grozījumiem, kas izdarīti ar 1978. gada 9. oktobra Konvenciju par Dānijas Karalistes, Īrijas un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes pievienošanas, ar 1982. gada 25. oktobra Konvenciju par Grieķijas Republikas pievienošanas, ar 1989. gada 26. maija Konvenciju par Spānijas Karalistes un Portugāles Republikas pievienošanas un ar 1996. gada 29. novembra Konvenciju par Austrijas Republikas, Somijas Republikas un Zviedrijas Karalistes pievienošanas, 27. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesa, kurā tiek prasīta atzīšana, var atteikties atzīt citā dalībvalstī pasludinātu spriedumu, ja spriedums ir pasludināts, kļaji pārkāpjot pamattiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu.